Огляд та прогноз податкових надходжень України

- У 2006 р. уряд завищив величину доходів від податків на прибуток підприємств та на доходи фізичних осіб. Додатковий дефіцит бюджету суттєво перевищить запланований показник і може сягнути 2,6 млрд. грн. (0,5% ВВП)
- У 2006 р. доходи від податку на прибуток підприємств (ППП) будуть на 1,9 млрд. грн. менші порівняно із планом та складуть 23,4 млрд. грн.
- Доходи від податку на додану вартість (ПДВ) у 2006 р. продовжуватимуть зростати, а їх обсяг - 41,0 млрд. грн. – буде близьким до очікуваного.
- Очікується, що доходи від податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) у 2006 році складуть 20,6 млрд. грн., тобто будуть нижче запланованих Міністерством фінансів на 0,7 млрд. грн.
- У 2007 р, доходи від ППП очікуються в сумі 30,5 млрд. грн. (5,0% ВВП).
- Доходи від ПДВ у 2007 р. складатимуть 51,3 млрд. грн. (8,4% ВВП) через швидке зростання імпорту.
- Прогнозний обсяг доходів від ПДФО у 2007 р. становить 24,3 млрд. грн. (4,0% ВВП).

Прогноз ППП: Уряд завищив доходи майже на 1.9 млрд. грн.

Доходи від податку на прибуток підприємств є другим важливим джерелом наповнення зведеного бюджету після ПДВ. У 2005 р. доходи від ППП склали 23,2 млрд. грн. (5,5% ВВП або 17% доходів зведеного бюджету). Фактичні доходи від ППП перевищили заплановані на 1,4 млрд. грн. (0,3% ВВП). Такий рівень перевиконання пояснюється посиленням адміністрування податків та розширенням податкової бази через відміну пільг зі сплати ППП окремим секторам та спеціальним економічним зонам.

У 2006 р., за прогнозом ІЕД, доходи від ППП сягнуть 23,4 млрд. грн., а його питома вага у ВВП впаде до рівня 2004 р. і становитиме 4,6%. Прогноз, зроблений у жовтні, було переглянуто в напрямку зменшення через негативний вплив нещодавнього шоку цін на газ на темпи економічного зростання. Підвищення ціни на газ насамперед зменшить прибутки підприємств металургії та хімічної промисловості, питома вага яких у прибутку підприємств, що отримали прибуток, становила біля 40% у 2005 р.

Уряд планує отримати 25,3 млрд. грн. (5,0% ВВП) від ППП у 2006 р. Різниця між прогнозом ІЕД та планом уряду частково пояснюється занадто оптимістичним сценарієм макроекономічного зростання, закладеним під час розробки Державного бюджету на 2006 р.: темпи зростання реального ВВП планувались на рівні 7%. Таким чином, відповідно до прогнозу, існує значний ризик того, що доходи від ППП будуть недовиконані у 2006 р. на 1,9 млрд. грн. (0,4% ВВП).

Наш прогноз доходів від ППП на 2007 р складає 30,5 млрд. грн. (5,0% ВВП). Розробляючи прогноз, ми не очікуємо змін в законодавстві. Ризики прогнозу ППП пов`язані з цінами на енергоносії та змінами в законодавстві, включаючи повернення податкових пільг окремим секторам та спеціальним економічним зонам.

Припущення прогнозу надходжень від ППП:

- Прогноз надходжень від ППП ґрунтується на показниках для 2006 та 2007 рр. відповідно до МЕПУ №1 (9), травень 2006 р.
- Законодавство, що регулює справляння ППП, залишиться незмінним у 2006 та 2007 рр.
- Ставка ППП залишиться на рівні 25%.
- Обсяги переплат ППП у 2006-2007 рр. буде низьким.

№1 (3)
Травень
2006

Період прогнозування:
2006 та 2007 роки

Прогнозовані змінні:
Доходи від податку на прибуток підприємства, ПДВ та податку з доходів фізичних осіб

В цьому випуску ОПН, ми представляємо прогноз та показники бюджету для ПДВ та ППП не враховуючи клірингові операції, що пов'язують компенсацію вкладникам Ощадбанку, податкову заборгованість підприємств ЖКГ, та неплатежі населення. Беруться до уваги параметри Державного бюджету на 2006 р. від 20.12.2005 зі змінами від 16.03.2006.

Фіскальні показники 2005 р.:

Доходи зведеного бюджету/ВВП: 31,6%

Податок на прибуток підприємств/Доходи зведеного бюджету: 17,3%

ПДВ/Доходи зведеного бюджету: 25,0%

Податок з доходів фізичних осіб/Доходи зведеного бюджету: 12,9%

Видатки зведеного бюджету/ВВП: 33,3%

Дефіцит державного бюджету/ВВП: 1,8%

Державний борг/ВВП: 17,7%

ВВП: 424,7 млрд. грн.

Доходи від податку на прибуток підприємств

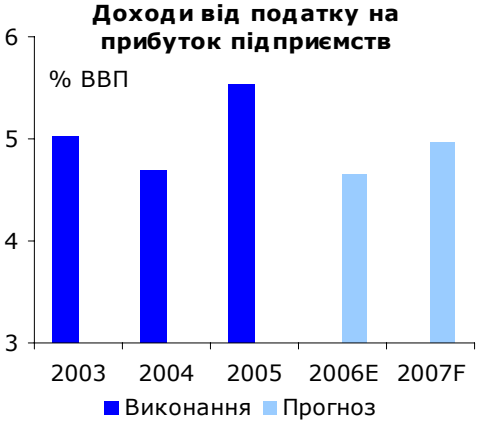

Джерело: Державне казначейство, ІЕД прогноз
E - оцінка, F- прогноз

Автори:
Олександра Бетлій
Віталій Бігдай
Наталія Лещенко
Рікардо Джуччі

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.kiev.ua

Прогноз ПДВ: Надходження у 2006 році складуть 41,0 млрд. грн.

Надходження від податку на додану вартість (ПДВ) є традиційно найбільш важливим джерелом доходів зведеного бюджету. Ставку ПДВ встановлено на рівні 20%. У 2005 р. надходження від ПДВ складали 25,2% сукупних доходів зведеного бюджету. Фактичні касові надходження ПДВ сягали 33,5 млрд. грн. (7,9% ВВП), тобто були на 1,5 млрд. грн. вище від планового показника уряду. Таке зростання доходів пояснюється двома головними чинниками: адмініструванням податку та макроекономічними тенденціями. Зокрема, протягом 2005 р. було поліпшено адміністрування податку (наприклад, шляхом впровадження програми "Контрабанда-стоп"). Однак основною причиною збільшення надходжень від ПДВ було потужне зростання споживання, що, у свою чергу, було спричинене сталим підвищенням доходів населення, скороченням інвестиційної діяльності та стрімким зростанням імпорту у номінальному виразі. У 2005 р. темпи зростання імпорту перевищили темпи зростання експорту. Це призвело до зростання частки надходжень ПДВ з імпорту у ВВП та падіння питомої ваги сум ПДВ, заявлених експортерами на відшкодування, у ВВП. Незважаючи на ці позитивні для показників надходжень ПДВ тенденції, прострочена заборгованість з відшкодування ПДВ зросла протягом 2005 р. з майже нульового рівня та на початок 2006 р. становила 0,6 млрд. грн.

Відповідно до прогнозу ІЕД надходження від ПДВ до загального фонду бюджету у 2006 р. складуть 41,0 млрд. грн., що на 7,5 млрд. грн. більше, ніж у 2005 р. Ми також очікуємо зростання питомої ваги доходів від ПДВ у ВВП з 7,9% ВВП до 8,1% ВВП. Ми переглянули наш жовтневий прогноз надходжень ПДВ у 2006 р. у бік підвищення, щоб врахувати вплив зростання ціни на газ та продовження макроекономічних тенденцій 2005 р., зокрема більш високих темпів зростання імпорту та продовження зростання споживання. Поточний прогноз ПДВ також враховує те, що пільги зі сплати ПДВ для сільського господарства продовжені до кінця 2006 р. План уряду щодо надходжень ПДВ на 2006 р. складає 41,0 млрд. грн. (8,1% ВВП). Таким чином, відповідно до наших оцінок, план уряду є реалістичним.

Наш прогноз надходжень ПДВ на 2007 р. складає 51,3 млрд. грн. (8,4% ВВП). Рушійною силою зростання доходів стане стійке внутрішнє споживання та продовження домінування імпорту у зовнішній торгівлі. Також ми припускаємо введення ПДВ за ставкою 10% у сільському господарстві, що має замінити поточне оподаткування за нульовою ставкою.

Властиві прогнозу доходів від ПДВ ризики пов'язані з іншими, ніж очікується, темпами економічного зростання. До ризиків також належать зміни у законодавстві, перш за все зменшення ставок оподаткування. Також може не відбутися запровадження ПДВ за ставкою 10% для підприємств сільського господарства у 2007 р., що може звузити базу оподаткування. Нарешті, існує небезпека несвоєчасного погашення заборгованості з відшкодування ПДВ протягом 2006-2007 рр., що може тимчасово підвищити касові надходження ПДВ за рахунок доходів у майбутньому.

Припущення прогнозу находжень від ПДВ:

- Прогноз надходжень від ПДВ ґрунтується на показниках для 2006 та 2007 років відповідно до МЕПУ №1 (9), травень 2006 р.
- Ставка ПДВ залишиться на рівні 20%.
- Заходи з покращення адміністрування ПДВ, вжиті у 2005 році, будуть продовжуватись у 2006 та 2007 роках.
- Заборгованість з відшкодування ПДВ не накопичуватиметься у 2006 та 2007 роках.
- Для продукції підприємств сільського господарства буде запроваджено ставку ПДВ за ставкою 10% починаючи з 2007 р.

Параметри прогнозу ППП та ПДВ:

	2005	2006E	2007F
ВВП, млрд. грн.	424,7	503,7	613,6
Зростання реального ВВП, % дпр	2,6	2,2	3,7
Зростання обсягу промислового виробництва, % дпр	0,8	0,0	1,5
Споживання домогосподарств, млрд. грн.	239,0	294,5	354,7
Експорт товарів та послуг, млрд. дол. США	44,4	46,3	52,5
Імпорт товарів та послуг, млрд. дол. США	43,7	52,9	63,1
Інфляція споживчих цін, % дпр, в сер. за період	13,5	12,0	12,0
Інфляція виробничих цін, % дпр, в сер. за період	16,8	10,0	17,4

E – оцінка, F - прогноз
Джерело: Макроекономічний Прогноз України №1 (9), травень 2006 р., ІЕД

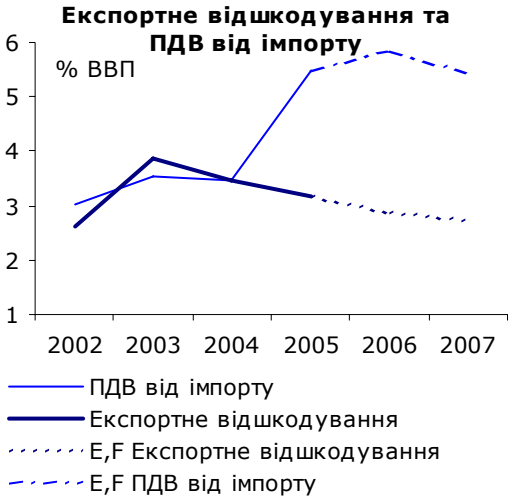

Джерело: Державне казначейство, ІЕД прогноз
E - оцінка, F- прогноз

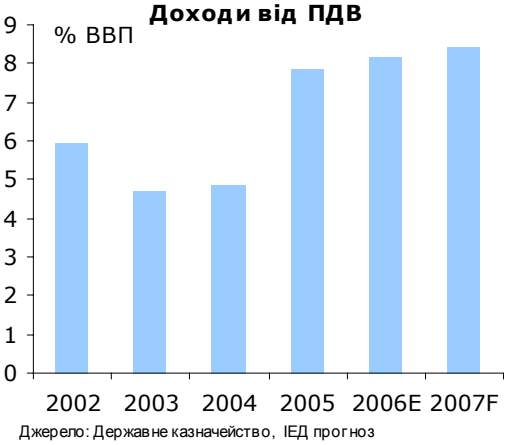

Джерело: Державне казначейство, ІЕД прогноз
E - оцінка, F- прогноз

Прогноз ПДФО: Уряд переоцінив доходи на 2006 рік

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) є третім значним джерелом, яке забезпечує більше однієї п'ятої податкових доходів зведеного бюджету. ПДФО також приносить більше половини доходів місцевих бюджетів (не враховуючи трансферти, що передаються з Державного бюджету), які спрямовуються на виконання делегованих повноважень, в першу чергу фінансування освіти та охорони здоров'я.

У 2005 р. доходи від ПДФО сягнули 17,3 млрд. грн. (4,1% ВВП), перевищивши скоригований план уряду на 0.1 млрд. грн. Основним двигуном зростання доходів від ПДФО у 2005 р. було значне підвищення рівня мінімальної заробітної плати.

ІЕД прогнозує доходи від ПДФО у 2006 р. на рівні 20,6 млрд. грн. (4,1% ВВП). Наш попередній прогноз доходів від ПДФО було переглянуто в сторону зменшення через зменшення прогнозних темпів економічного зростання. Ми очікуємо, що нижчі темпи економічного зростання, викликані зростанням ціни на газ та політичною нестабільністю, зменшать базу оподаткування ПДФО, а саме фонд оплати праці. В той же час необхідно зазначити, що у 2006 р. знов поступово буде підвищено мінімальну заробітну плату, що сприятиме зростанню заробітної плати на фоні несприятливих економічних тенденцій. Наш прогноз доходів від ПДФО на 2006 р. нижче плану уряду на 0,7 млрд. грн. Можливий дефіцит місцевих бюджетів має бути компенсовано збільшенням трансфертів з Державного бюджету.

Прогноз доходів від ПДФО на 2007 р. ґрунтується на двох законодавчих передумовах, що мають взаємно обернені ефекти на обсяг доходів від ПДФО. З одного боку, чинне законодавство передбачає, що починаючи з 2007 р. ставка податку на доходи фізичних осіб зросте з 13% до 15%. З іншого боку, відповідно до чинного законодавства, соціальну пільгу особам, чиї доходи не перевищують 1,4 прожиткового мінімуму, буде збільшено до 100% мінімальної заробітної плати у 2007 р. (450 грн.). У 2006 р. обсяг соціальної пільги становив лише 50% мінімальної заробітної плати (175 грн.). Наш прогноз доходів від ПДФО на 2007 р. становить 24,3 млрд. грн. (4,0% ВВП).

Ризики, що притаманні прогнозу доходів від ПДФО на 2006 та 2007 рр., пов'язані з нижчими, ніж ми очікуємо, темпами зростання заробітної плати. До того ж прогноз на 2007 р. може бути переглянутий, якщо уряд встановить вищий рівень мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму, ніж планувалося раніше, що вплине на розмір соціальної пільги та збільшить обсяг фонду заробітної плати.

Припущення прогнозу доходів від податку на доходи фізичних осіб:

- Номінальний обсяг фонду оплати праці становитиме 150 млрд. грн. у 2006 р. (зросте на 40% в порівнянні з 2004 р.).
- Єдина ставка податку на доходи фізичних осіб починаючи з 1 січня 2007 р. Буде встановлена на рівні 15%.
- Особи, дохід яких не перевищуватиме 1,4 прожиткового мінімуму, встановленому для працездатних осіб, матимуть право на пільгу в розмірі 100% мінімальної заробітної плати у 2007 р.
- Мінімальну заробітну плату буде підвищено до 450 грн. починаючи з 1 січня 2007 р.
- Мінімальний прожитковий мінімум для працездатних осіб буде встановлено на рівні 540 грн. з 1 січня 2007 р.
- Фонд оплати праці зросте на 20% у 2007 р. та становитиме 180 млрд. грн.
- Наступні 2 роки розподіл доходів залишиться таким же, як у 2004 р.
- Рівень зайнятості залишиться сталим у 2006 та 2007 рр.

Параметри прогнозу ПДФО:

	2004	2005	2006F
Ставка ПДФО, %	13	13	15
Фонд оплати праці, млрд. грн.	130	150	180
Мінімальна зарплата на початок року, грн.	262	350	450
Прожитковий мінімуму для працездатної особи, грн.	409	483	540
Соціальна пільга, грн.	131	175	450

Джерело: законодавство України, оцінки Інституту
F - прогноз

Доходи від податку на доходи фізичних осіб

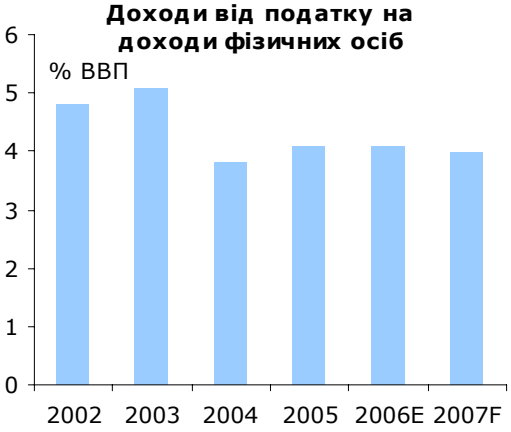

Джерело: Державне казначейство, ІЕД прогноз
E - оцінка, F- прогноз

Розподіл заробітної плати, 2006 рік*

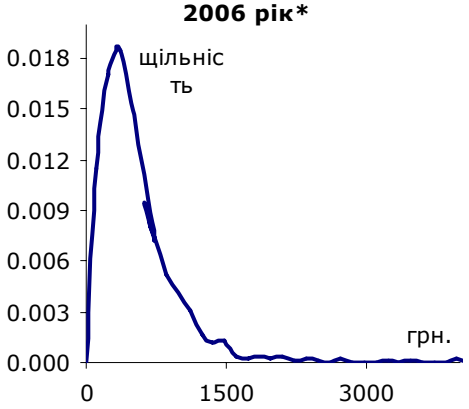

Джерело: Опитування домогосподарств (Держкомстат), оцінка ІЕД
* Функція щільності місячної зарплати (Кернел)

Таблиця 1. Податкові надходження (млрд. грн.)*

	2002	2003	2004	2005	2006E	2007F
ППП	9,4	13,2	16,16	23,2	23,4	30,5
ПДВ	13,5	12,6	16,7	33,5	41,0	51,3
ПДФО	10,8	13,5	13,2	17,3	20,6	24,3

Примітка: E – оцінка; F – прогноз

Таблиця 2. Податкові надходження (% ВВП)*

	2002	2003	2004	2005	2006E	2007F
ППП	4,3	5,0	4,7	5,5	4,6	5,0
ПДВ	6,0	4,7	4,9	7,9	8,1	8,4
ПДФО	4,8	5,1	3,8	4,1	4,1	4,0

Примітка: E – оцінка; F – прогноз

Таблиця 3. Розподіл податкових надходжень за кварталами у 2005 р. (млрд. грн.)*

	QI	QII	QIII	QIV
ППП				
Фактично отримано	3,6			
ПДВ				
Фактично отримано (касовий метод)	9,6		-	-
Фактично отримано за вирахуванням зміни в заборгованості по відшкодуванню ПДВ	n/a		-	-
ПДФО				
Фактично отримано	4,6		-	-

** Джерело: Звіти Державного казначейства, оцінка Інституту*

Technical notes

1) Прогноз надходжень від ППП

Для прогнозу ППП ми використовуємо економетричний метод, який ґрунтується на принципі "buoyancy". Для обчислення економетричної моделі ми використовуємо дані Держкомстату. Оцінені надходження від ППП корегуються відповідно до фактично отриманих надходжень від ППП, а також до змін у законодавстві. Дані по фактично отриманих надходженнях від ППП взято з звітів Державного Казначейства.

2) Прогноз надходжень від ПДВ

Прогноз надходжень ПДВ розраховано за допомогою ітераційно-аналітичної методики. Прогноз побудований на системі інтегрованих індикаторів (пропорцій), які уточнюються на основі минулої динаміки та змін у законодавстві.

Методика прогнозування надходжень ПДВ є близькою до офіційної методики прогнозування надходжень ПДВ українського уряду. Ця методика була адаптована для використання прогнозу макроекономічних індикаторів ІЕД як вхідних даних. Крім того, наша модель ПДВ використовує інший набір емпіричних даних. Офіційна методика затверджена спільним наказом Міністерства фінансів, Міністерства економіки, Державної податкової адміністрації, та Державної митної служби України №543/315/502/637 від 31 серпня 2004 р.

Надходження ПДВ прогнозуються на базі макроекономічних індикаторів та ефективних (реальних) ставок податку. Сукупні надходження ПДВ дезагреговані на ПДВ із ввезених на територію України товарів, ПДВ з вироблених в Україні товарів, та відшкодування ПДВ. Динаміка кожного компонента прогнозується на основі історичних даних, а також макроекономічного прогнозу Інституту. Прогноз надходжень ПДВ з вироблених в Україні товарів здійснено за допомогою спрощеного методу попиту з використанням споживання домогосподарств як головного індикатора. Обсяги ПДВ з імпорту прогнозується за допомогою динаміки імпорту товарів та послуг та обмінного курсу. Відшкодування ПДВ прогнозується на основі показників динаміки експорту товарів та послуг, обмінного курсу, індексу цін виробників та індексу зростання обсягу промислового виробництва.

3) Прогноз надходжень від ПДФО

Прогноз ПДФО ґрунтується на детальному опитуванні домогосподарств (Держкомстат). Це опитування містить інформацію щодо розподілу чистої заробітної плати домогосподарств за 2004 р. Для цілей прогнозу ми екстраполювали дані для наступних років (2005-2007 рр.), припускаючи, що розподіл зарплати залишається стабільним.

Дані щодо фактично отриманих надходжень від ПДФО отримано із звітів Державного казначейства. Це дозволило нам співставити наші оцінки надходжень від ПФД у 2004 р. із фактичними доходами. Наша оцінка на 2005 р. відрізняється від фактичних доходів на 3%. Тому при прогнозуванні надходжень від ПДФО на 2006 та 2007 рр. ми робили відповідну поправку.

Прогноз включає оцінку ПДФО, що сплачується найманими працівниками, оскільки це є найбільшим джерелом всіх надходжень від ПДФО (96% у 2005 р.), які також включають фіксований та єдиний податки, податок від лотереї та на дивіденди, тощо. Отримані оцінки коректуються для визначення сукупних надходжень від ПДФО.

Скорочення: **дпр** **до попереднього р.** **ППП** **податок на прибуток підприємств**
ПДВ **податок на додану вартість** **ПДФО** **податок з доходів фізичних осіб**